

אספרה שמך לאחי

♦ ח' מר-חשוון תשפ"ה ♦

להרוג את הזכרים הנולדים, יצאה מן העיר אל המדבר קרוב לנהר אחד ומצאה מערה גדולה וילדה שם, כשנולד בנה האירה המערה כולה כשמש, מאור פני הילד, ושמחה שמחה גדולה, הוא היה אברהם אבינו ע"ה, התחילה לדבר עם בנה, ואמרה; אוי לי שילדתי אותך בזמן כזה, יותר טוב שתמות במערה הזאת, ואל אראה איך ששוחטים אותך! ולקחה מלבוש אחד שעליה והלבישה אותו, ועזבתו במערה ואמרה יהי אלקיך עמך לא ירפך ולא יעזבך, והלכה לדרכה.

♦ מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ♦

בינתיים תקפו הרעב לאברהם, ולא היתה לו מינקת שתניק אותו, התחיל לבכות, ושמע השם יתברך את בכייתו, ושלח מלאך גבריאל ליתן לו חלב, והיה מוציא לו חלב מאצבעו הימנית. כשנהיה אברהם בן עשרה ימים התחיל ללכת ויצא מהמערה על שפת הנהר, התחיל לשוטט בדעתו וחשב ביום ובלילה והיה תמה, מי מנהיג את העולם? כי אי אפשר שהגלגל היומי השמש והירח וכל מערכת השמים יסבב את עצמו לבד. ולא היה לו מלמד, ולא מודיע דבר, ולבו משוטט להבין, כששקעה השמש ויצאו הכוכבים, אמר אלו הם האלהים, אחר כך כשעלה עמוד השחר ולא ראה הכוכבים אמר: לא אעבוד אלו, כי אינם אלהים. אחר כך כשראה את השמש אמר: זה א-לי ואנוהו, וכששקעה אמר אין זה אלוה, ראה הירח, אמר; זה אלי ואעבוד אותו! כשהחשיך הירח, אמר אין זה אלוה! תוך כדי כך בא אליו המלאך גבריאל ואמר לו; שלום עליך אברהם! אמר לו; עליך שלום! מי אתה? אמר לו; אני גבריאל המלאך שליח מן הקדוש ברוך הוא, שהוא בורא העולם, באותה שעה ששמע כך, שהקדוש ברוך הוא, הוא בורא ומנהיג העולם, הלך אברהם למעיין, ורחץ פניו ידי ורגליו לכבוד ה', והתפלל שם לא-ל בכריעה והשתחויה.

♦ וכוש ילד את נמרד ♦

לפני שנולד אברהם אבינו, המליכו אנשים את נמרוד בנו של כוש, נמרוד היה עבד בן עבד, אביו כוש בנו של חם בן נח, וכל בני חם עבדים הם, נמרוד היה כופר באמונת ה' יתברך והיה מתגאה שהוא אלוה, ואנשי זמנו הקדמונים היו עובדים ומשתחיים לו, ונתהי ראשית ממולכתו בקל וארץ ואפד וכלנה בארץ שנער, נמרוד הזה היה חכם בחכמת הכוכבים, וראה שיוולד אדם אחד בימיו שיעמוד כנגדו להכנישו מאמונתו ולנצחו, ויחרד חרדה גדולה, ומרוב פחדו אסף את שריו ועבדיו וביקש מהם עצה מה לעשות בוולד שעתיד להיוולד, יעצו לו עבדיו להרוג ולשחוט כל זכר שיוולד, אבל רק זכרים בלבד, ואם יוולד בת יתנו לה לחיות, ולא זו בלבד אלא האמא תקבל מתנות וילבישה בגדי מלכות ויקראו בפניה; ככה יעשה לאשה אשר תלד בת! כששמע את עצתם שמח שמחה גדולה וכן עשה, נהרגו אז יותר משבעים אלף זכרים. וכראות מלאכי מעלה הריגת אלו הילדים, אמרו לפני הקב"ה; רבוננו של עולם הלא ראית מה שעשה הרשע הזה הכופר נמרוד בן כנען אשר הרג כמה אלפים ילדים, ושפך דמם על לא חמס בכפם, אמר להם; מלאכים קדושים, ידעתי וראיתי כי לא אנום ולא אישן ורואה אני ויודע הנסתר והנגלות, אבל אתם תראו מה שאעשה לרשע, הכופר הזה, כי אשים ידי עליו לייסרו.

♦ אמתלאי בת כרנבו ♦

בזמן ההוא היתה אשה, ושמה; אמתלאי בת כרנבו אמו של אברהם אבינו עליו השלום, היא היתה אשתו של תרח שהיה אחד משרי נמרוד, והיה מאמין בנמרוד, והיה אומר: אין ראוי לעבור מצות אלהינו נמרוד, ואשתו אמתלאי מרוב פחדה שמא יעשה בעלה מצוות נמרוד

1. שבת מוסר פרק נ"ב

2. אמיה דאברהם אמתלאי בת כרנבו דהמן אמתלאי בת עורבתי וסימניך טמא טמא טהור טהור (ב"ב צא.).

3. רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פרק א ג

♦ הַתְּשִׁיבָה אֵשֶׁה עִוְלָה ♦

מבשר ואומר; שיש אלוה-ה בשמים אחד ואין שני לו והוא רואה ואינו נראה?

♦ שִׁמְן שַׁחֹר ♦

כל השרים שהיו שמה תמהו תמיהה גדולה מאלו הדברים, בין כך ובין כך בא השטן, בדמות אדם לבוש משי שחור, הלך והשתחוה לפני המלך נמרוד עד שאמר לו המלך, הרם ראשך ושאל חפצך! אמר לו: מה אתה דואג וכולכם תמהים ונבהלים מילד אחד קטן? איעצך עצה מה לעשות! אמר לו המלך: מה עצתך? אמר לו: תפתח אוצרות כלי המלחמה ותשלח את כל השרים והסגנים והפחות עם כלי המלחמה שיביאו את הילד שיהיה תחת ידך וישתחוה לפניך. וכן עשה המלך.

♦ אומנות אבותינו – תפילה ♦

כראות אברהם אבינו שבאו עליו עם רב, אחז אותו רעדה ופחד גדול מפניהם, ויצעק לאלוקי השמים שיצילהו מידם, וישמע אלוקים את צעקתו וראה את דמעותיו, וישלח לו את המלאך גבריאל להציל אותו מידם. אמר המלאך: מה לך אברהם ומה אתה בוכה? אמר לו פחדתי מאנשים האלו הבאים עלי להרגני! אמר לו: לא תירא ולא תפחד, כי האלוקים עמך והוא יצילך מכף כל אויבך.

♦ לֹא בְּחֵיל וְלֹא בְּכַח כִּי אִם בְּרוּחֵי אֱמֶר ה' צְבָאוֹת ♦

הקדוש ברוך הוא צוה לגבריאל שישים ענן וערפל בינו וביניהם, כשראו את הענן והחשך והערפל פחדו ושבּו אל נמרוד מלכם ואמרו לו: אין מה לעשות, אי אפשר להילחם בו, ולכן אין ברירה אלא נסעה ונלכה ממלכות זה! ונחפש לנו מדינה אחרת, כשמוע המלך כך, נתן מעות לכל שריו ועבדיו ונסעו משם למדינת בבל, ויהי אחרי נסעם, אמר ה' אל המלאך גבריאל: לך אמור לאברהם שילך אחרי האויב נמרוד לבבל. כשהגיע אליו גבריאל, ואמר לו ציווי ה', אמר לו אברהם: אין לי צידה לדרך ולא סוס לרכוב עליו, ולא אנשי חיל לעשות עמו מלחמה, אמר לו גבריאל המלאך: אין אתה צריך לשום דבר, לא לצידה לדרך ולא סוס לרכוב עליו, ולא אנשי חיל לעשות עמו מלחמה, ולא רכב גם פרשים, כי על כתפי תרכב, ואני אשאך ואגיעך עד בבל,

אמתלאי אמו, זכרה שהשאירה את בנה במערה הלכה לחפשו ולא מצאתו, בכתה בכיה גדולה, והרבתה לבכות ואמרה; שמא אכלוהו דובים ואריות, תוך כדי כך מצאה אותו על שפת הנהר ולא הכירתו מרוב שגדל מאוד בקומה אמרה לו: שלום עליך, וספרה לו את מה שעבר עליה מפני גזירת נמרוד בן כנען, שאל אותה אברהם: בגיל כמה צריך להיות בנך? אמרה לו: כעשרים יום, אמר לה: וכי יש בעולם אשה שתעזוב את בנה קטן במדבר לבדו, ותבא לחפש אותו אחר עשרים יום? אמרה; אולי יחנן הא-ל, אמר לה; אני בנך אברהם. אמרה לו: בני גדלת מאוד, איך זה שתוך עשרים יום גדלת כל כך והלכת על רגליך ודברת בפני, אמר לה: וכי את לא יודעת שיש בעולם א-ל גדול ונורא חי וקיים, רואה ואינו נראה, והוא יושב בשמים ומלא כל הארץ כבודו. אמרה לו: בני וכי יש אֵל אחר מבלעדי נמרוד? אמר לה כן אימי הא-להים האמיתי הוא א-להי השמים וא-להי הארץ וא-להי נמרוד ימח שמו וזכרו, לכי והגידי לנמרוד שיש אלקים בשמים שהוא אדון לכולם.

♦ גַּם אֶת בְּנֵיהֶם וְגו' יִשְׂרְפוּ בְּאֵשׁ לְאֱלֹהֵיהֶם ♦

חזרה אמתלאי לעיר, וספרה לתרח בעלה, איך שמצאה את בנה וספרה לו את דבריו, תרח היה שר וגדול בבית המלך נמרוד, והלך לבירה מקום אשר שם המלך, והשתחוה למלך ופניו ארצה, ובזמן ההוא כל המשתחוה למלך לא היה מרים ראשו עד שיאמר לו: תרים ראשך! אמר לו המלך: הרם ראשך ושאל חפצך, אמר לו: יחי אדוני המלך, ובאתי לבשר אותך, על מה שראית בחכמת הכוכבים, שיולד ילד במלכותך שיפסיד אמונתך, והרגת בעבורו שבעים אלף זכרים - אבשרך שהוא בני, וסיפר נמרוד כל אשר אירע עם אשתו ואת דברי בנו.

♦ האלוה הרומט ♦

כשמוע נמרוד את דבריו, חרד חרדה גדולה עד מאוד, והתייעץ עם יועציו מה לעשות עם הילד, אמרו לו: מלכנו ואלוהינו כיצד תפחד מילד קטן, ויש בכל מלכותך אלף אלפי אלפים שרים, שרי אלפים ושרי מאות, שרי חמישים ושרי עשרות, ושוטרים אין מספר, הקטן שבשרים ילך ויביאנו ויכניסו בבית הסוהר, אמר להם: הראיתם מימיכם ילד בן עשרים יום הולך על רגליו ומדבר בפיו ובלשונו

ויקם אברהם וירכב על כתפו של גבריאל כהרף עין.

♦ ה' הוא האלקים - אין עוד: ♦

באותה שעה מצא את עצמו בשערי מדינת בבל, אמר לו המלאך: תכנס למדינה ותקרא בקול גדול: "ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אחר; אחד ואין שני לו; אין לו דמות הגוף ואינו גוף, והוא אלקי האלהים ואלקי נמרוד" ואני אברהם עבדו נאמן ביתו", הלך אברהם אבינו עליו השלום ונכנס בתוך המדינה והכריז בקול גדול לכל אנשי המדינה: "ה' הוא האלקים אחד ואין שני והוא אלקי השמים, והוא אלוקי האלוהים ואלקי נמרוד - ובכן; העידו כולם אנשים ונשים וטף על זה שהוא אמת, וגם תעידו שאני אברהם עבדו ונאמן ביתו".

♦ פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו ♦

ויהי אברהם הולך בשווקים וברחובות ומכריז, והנה מצא אביו ואמו, וגם מצא למלאך גבריאל, אמר לו המלאך: תאמר לאביך ולאמך שיאמינו גם הם ויעידו בזה שאתה מכריז שה' הוא האלקים אין עוד מלבדו! ויהי כשמוע אברהם את דברי המלאך, אמר לאביו ולאמו: אתם עובדים לאדם כמוכם, ולא זאת בלבד אלא גם תשתחוו לדמות שעשיתם אליל כצורת נמרוד - הלא ידעתם כי יש לו פה ולא ידבר, עין ולא יראה, אוזן ולא ישמע, ולא ילך ברגליו, ואין בו תועלת לא לעצמו ולא לאחרים! ויהי כשמוע תרח את דבריו, לקח את אברהם והביאו אל ביתו, ויספר לו אברהם כל המאורע, שביום אחד הלך מהלך ארבעים יום.

♦ והנה שישון ושמחה הרג בקר ושחט צאן ♦

תרח הלך אצל נמרוד ואמר לו: תדע אדוננו המלך, שהנער בני אשר היית בורח מפניו הנה בא, וכששאלתיו כמה זמן יש שהוא הולך בדרך הזה? אמר לי: אמש נסעתי משם, והיום הגעתי הנה, ויהי בשמעו ככה ויחרד חרדה גדולה עד מאוד, ויאמר לפני כל השרים והיועצים והחכמים להביא לו עצה על זה הילד מה לעשות עמו, ויענו לו פה אחד: יחי המלך נמרוד לעולם! יש לנו עצה נפלאה, צוה, שיכריזו בכל המדינה משתה ושמחה שבעת ימים, וכל איש ישמח בביתו, וילבש ויצא בכל מיני לבושים ומשכיות כסף, ושתהיה כל המדינה צהלה ושמחה, וגם תעשה משתה בחצר בית המלך החיצונה והפנימית, ובכל

מדינות מלכותך, ועוצם יכלתך הגדול, ויבא כל אדם ויעבוד אותך, וכשיראה את גדלותך בוודאי יכנע לך. ויאמר המלך להעשות כן, ותנתן דת בבבל, בשוקים וברחובות, וילבשו כולם בגדים יפים וקשטו עצמם בכל לבושי שש ומשי ורקמה, וכל משכיות כסף איש איש כאשר תשיג ידו.

♦ וימם לכןם ולא יהיה כם עוד רוח ♦

אחרי כן התכנסו לסעודה רבתית, וכשבת המלך נמרוד על כסא מלכותו, שלח אחרי אברהם ויבא אליו, ואביו תרח עמו ויעבור אברהם לפני הפחות והסגנים עד שהגיע לכסא המלך אשר הוא יושב עליו, ויתפוש בכסא וינענע אותו, וצעק בקול גדול כדברים האלה: "אי נמרוד הנגעל, הכופר בעיקר וכופר בא-ל חי וקיים ובאברהם עבדו, נאמן ביתו - תעיד ותאמר כמוני, שה' האלקים אחד ואין שני, ואינו גוף, והוא חי ולא ינום ולא יישן, ותעיד על עצמך ותאמין שאני אברהם עבדו, והוא ברא את כל העולם כדי שיאמינו בו!" וישא את קולו באלו הדברים, והנה הדמותים שהיו שם נפלו על פניהם, וכראות המלך והשרים במפלתם, וגם צעקת אברהם, נפלו כולם על פניהם ארצה עם מלכם נמרוד, וימס לבו, ונשאר כמו שתי שעות ארצה, וימס לבו בקרבו, גם פרחו נשמתו ממנו, ואחר שתי שעות שב רוחו ונשמתו אל גופו, וייקץ משנתו, ויאמר המלך: הקולך זה אברהם או קול אלוקיך? ויאמר לו: קול זה קול בריה קטנה מכל בריות שברא הקדוש ברוך הוא. בשעה ההיא אמר המלך נמרוד: באמת אלקיך אברהם, אלוה-ה גדול וחזק מלך מלכי המלכים! ואמר לתרח אביו שישא את בנו ויסור מעליו וילך לעירו וילכו שניהם יחדיו.

♦ הוי אמר לעין הקיצה עורי לאפן דומם ♦

לאחר מכן ויגדל אברהם עד שנהיה כבן עשרים שנה ותרח אביו נחלה, ואמר אל בניו, הרן ואברהם: תמכרו שתי דמויות כי אין לי מעות להוצאותינו, הרן מכר שתי דמויות והביא את המעות לאביו, וילך אברהם ויקח שני דמויות אחרים למכרם, הניח חבל על גרונום ופניהם ארצה, והיה סוחב אותם וצועק ואומר: מי הוא זה שיקנה דמות שאין בו תועלת לא לעצמו ולא למי שיקנהו לעבדו? וגם יש לו פה ולא ידבר, עין ולא יראה, רגלים ולא ילך, אוזן ולא ישמע, וכשמוע אנשי המדינה את דברי אברהם, תמהו עד מאוד.

♦ יְבַחֵר חֲרֵשׁ חֲכָם יִבְקֹשׁ לוֹ לְהַכִּיֵן פֶּסֶל לֹא יִמוּט ♦

בא⁴ אדם אחד אל אברהם בשוק ואמר לו אברהם יש לך אלוה אחד למכור, אמר לו אברהם איזה אלוה אתה רוצה לקנות? אמר לו לאברהם; אני גבור תן לי אלוה גבור כמוני! הוליתו אברהם לחנות, ונטל פסל אחד שהיה עומד למעלה מכולם ואמר לו; טול לך את זה, אמר לו לאברהם וכי אלוה זה הוא גבור כמוני? אמר לו אברהם ריקה! עדיין אין אתה מכיר דרכי אלהות ואתה מבזבז על זה את כספך, בכל אופן עכשיו מה אתה רוצה? אתה רוצה לדעת אם הוא גבור? הלא שוטה שבעולם אתה! אלמלא לא היה אלוה זה גבור מכולם, איך היה מתיישב לו למעלה מכולם... אבל איני רוצה לדבר עמך כלום עד שתתן לי את דמי התשלום, מיד נתן ושילם לאברהם את הדמים, ונטל לו את אותו האלוה, בשעה שארז את הפסל והתחיל ללכת, אמר לו אברהם; בן כמה שנים אתה? אמר לו; בן שבעים שנה אני! אמר לו אברהם; אלוה זה שקנית אתה משתחוה לו, או הוא משתחוה לך? ענה הזקן ואמר; אני משתחוה לו! אמר לו אברהם; והלא אתה גדול מאלהיך, שאתה נבראת מן שבעים שנה, והאיך תשתחוה לאלוה זה שנעשה היום בקורנס? מיד החזיר והשליך לאותו אלוה לתוך קופתו של אברהם וחזר ונטל מאברהם את דמיו והלך לו.

דמות? שאף את עצמו לא הציל מגנבים כל שכן איך יציל אחרים מרעתם, וגם אותך הזקנה השוטה? מיד החזירה את אותו אלוה לתוך קופתו של אברהם, וחזרה ונטלה מן אברהם את דמיה.

♦ אֱלֹהֵי הָעַם אֲשֶׁר לֹא הִצִּילוּ אֶת עַמָּם ♦

אמרה הזקנה; אם כן אברהם כדברך למי אעבוד אמר לה תעבדי לא-להי האלהים ואדוני האדונים בורא שמים וארץ את הים וכל אשר בם והוא גם א-להי נמרוד וא-להי תרח וא-להי מזרח ומערב דרום וצפון, ומי הוא נמרוד שיעשה עצמו אלוה לעבוד אותו? אמרה הזקנה; מכאן ולהלן לא אעבוד כי אם א-לקיך א-לקי אברהם! ואם אעבוד אותו מה תועלת יהיה לי? אמר לה; כל מה שגנבו ישוב לך, וגם תצילי נפשך מגיהנם! אמרה הזקנה; מה אומר כדי להציל את נפשי משחת? אמר לה תאמרי ה' הוא הא-לקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, אחד ואין שני, ממיית ומחיה, והוא חי ולא יראה מות, וגם אני אברהם עבדו נאמן ביתו! אמרה הזקנה; מכאן ולהלן אני אומרת כדברך, ואעיד על עצמי שה' הוא הא-לקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, ואתה אברהם נביאו, ואאמין בהשם יתברך ובך.

♦ אֱלֹהִים לֹא יִדְעוּם חֲרָשִׁים מְקַרְבַּנּוּ ♦

אברהם המשיך ללכת בשוק עם הפסילים והיה הולך ובא, סוחר וגורר, ופגע זקנה אחת, ותאמר לו; בחיך אברהם אשה עניה אלמנה אני, תן לי אלוה עני כמותי, מיד חזר אברהם לחנות ונטל אברהם פסל א' שהיה יושב למטה מכולם, ואמר לה אברהם לאותה אשה; בעניותך טלי לך את אלוה זה, ואמרה לו לאברהם; אלוה זה קשה הוא ואין אני יכולה לעמוד לפניו, אמר לה אברהם והלא שוטית שבעולם את, אם לא היה שפל מכולם, לא היה יושב למטה תחת כולם, אבל אין הוא רוצה לזוז ממקומו עד שתתני לי את התשלום, מיד הוציאה מעותיה ושילמה לו, ונטלה את הפסל. בשעה שהתחילה ללכת, אמר לה אברהם; בת כמה שנים את, ואמרה לו; בת שנים הרבה אני, ואמר לה אברהם; שהנשמה שלך תצא, את לא מתביישת, את שנבראת משנים הרבה האיך תשתחוה לאלוה זה שעשה אותו אבא אתמול בקורנס? ועוד אמר לה; זקנה, זקנה! איני יודע בהם תועלת לא בקטן ולא בגדול לא לעצמם ולא לאחרים. והדמות הגדול שקנית מאחי הן לעבדו היכן הלך? אמרה לו; באו גנבים בלילה ההוא וגנבוהו! אמר לה אם כן איך את מבקשת לעבוד

♦ הַפּוֹתַח שַׁעַר לְדוֹפְקֵי בְּתֻשׁוּבָה ♦

מאז, אותה אשה חזרה בתשובה ונתחרטה על שעבדה את הדמות, ואכן נתקיימה הבטחת הצדיק, מצאה את הגנבים, והשיבו לה הגניבה, וגם הדמות, מה עשתה אותה הזקנה? לקחה אבן בידה והכתה על ראש הדמות, ואמרה; אוי לך, ולמי שיעבוד אותך עוד, כי אין בך תועלת, ולא למי שיעבוד אותך! ויצאה לשווקים ולרחובות וצעקה; מי שרוצה להציל נפשו משחת ויצליח בכל מעשיו יעבוד לא-לקי אברהם, ובכל יום היתה צועקת כך, עד שזכתה הזקנה להשיב הרבה אנשים ונשים בתשובה.

פעם אחת כשחזר אצל תרח אביו, אמרו לו שאר בניו לאביהם תרח, אברהם זה אינו יכול למכור אלהות, בוא ונעשה אותו כומר, אמר להם אברהם; מה מלאכתו של כומר אמרו לו לאברהם; מכבדין ומנקים מלפני הדמויות, ומרביצין מים לפניהם, ומאכילין אותם ומשקין אותם, ומניחים לפנייהם אכילה ושתייה.

4. תנא דבי אליהו זוטא פכ"ה

♦ בְּגֵדוֹל הַחֵל וּבְקַטְנֵי פְּלָה ♦

ויהי היום, כשהלך תרח למשתה אשר עשה המלך נמרוד, ביקש מאברהם בנו להישאר עם הדמויות שהיה רגיל למוכרם, וכעת ישמרם עד שיחזור, היו שם הרבה דמויות יחד עם דמות המלך, מה עשה אברהם לקח בידו גרזן ואמר "ה' הוא הא-לקים" ויך בהם מכה גדולה, בְּגֵדוֹל הַחֵל וּבְקַטְנֵי פְּלָה, לזה קטע רגלו, ולזה כרת את ראשו, ולזה שבר עיניו, והשליך אותן אל תוך מדורת האש, לאחר מכן הניח את הגרזן ביד גדול הדמויות.

כששלמו ימי המשתה, ראה המלך את צלמיו שבורים, אמר; מי היה כאן ומי הוא אשר מלאו לבו לעשות כן, ויענו כל העם בוכים, ויאמרו; אדונינו המלך תדע לך שאברהם היה יושב אצלם ושמענו שהיה משבר להם, ויאמר אברהם וכי אני שברתי אותם? נתתי לפנים אכילה ושתייה ואמרתיה להם קחו ואכלו טלו ושתו, למען תדעו שתיטיבו לבני אדם בשביל שנתתי לפניכם אכילה ושתייה, כנראה שהתחילו לריב על האוכל, ואין זה כי אם הגדול שבהם, הלא תראה שעדיין הגרזן בידו... ואם לא תאמין לי תשאל אותו והוא יגיד לך...

♦ מוֹצֵיא חֶמָה מִמְּקוֹמָהּ. וּלְבַנָּה מִמְּכוּן שְׁבֵתָה ♦

אמר לו נמרוד לאברהם הכי אתה הוא אברהם בן תרח. אמר לו אברהם; נכון! אמר לו נמרוד לאברהם; וכי אין אתה יודע שאני אדון של כל המעשים, והחמה והלבנה והכוכבים והמזלות ובני האדם, מלפני יוצאין כולן, ואתה למה אבדת את יראתי. באותה שעה נתן הקב"ה בינה לאברהם ואמר לו אברהם לנמרוד; אדוני המלך, אומר לפניך דבר אחד לגדולתך; מנהגו של עולם כך הוא שמיום שנברא העולם ועד עכשיו, היתה החמה יוצאת ממזרח ושוקעת במערב, למחר תהא מצוה את החמה שתצא ממערב ותשקע במזרח, ואז אני מעיד בך שאדון של כל המעשים אתה! ואם אתה הוא אדון העולם כמו שאמרת בודאי כל הנסתרות הם גלויות לך א"כ אמור לי מה יש בליבי, ומה אני עתיד לעשות! באותה שעה הניח אותו רשע נמרוד ידו על זקנו והיה מתמה בלבו, אמר לו אברהם אל תתמה בלבך, כי לא אדון העולם אתה, בנו של כוש אתה, ואם אדון העולם אתה, למה לא הצלת את אביך מן המיתה, אלא כשם שלא הצלת את אביך מן המיתה, כך אתה לא תוכל להינצל מן המיתה.

♦ הֵזַן וּמְפָרְנֵם וּמְכַלְכֵּל מִקְרָנֵי רְאִמִּים עַד בִּיצֵי כְּנִים ♦

כעס המלך מאוד וציוה להניחו בבית הסוהר, כשהיה

אברהם בבית הסוהר נתן עיניו לשמים ויאמר; ה' א-לקי אתה יודע הנסתרות ואתה ידעת כי לא הגעתי עד הנה, כי אם על עבודתך, והקב"ה שמע את תפלתו, ושלח לו המלאך גבריאל להושיעו מיד זה, ואמר לו; שלום עליך אברהם, אל תירא ואל תיחת כי ה' א-לקיך עמו, בשעה ההיא נראה לו מעין מים חיים ושתייה מהן, והביא לו המלאך כל מיני מאכל לאכול, וישב עמו שם כדי ללוותו, שנה תמימה.

♦ הַבָּנִים מְלַקְטִים עֵצִים וְהָאֲבוֹת מְבַעְרִים אֶת הָאֵשׁ ♦

לאחר שנה, באו שרי המלך ויועציו לאכול ולשתות עם המלך, ויאמרו למלך, לבנות לו גדר גדול ולהכריז בכל מדינתו, שכל מי שהוא חפץ לעבוד בעבודת המלך, שיביא אל הבית הזה עצים הרבה, עד שימלא כל המקום עצים פה לפה, ואחר כך יבעיר העצים באש עד שתעלה השלהבת לשמים, ואז תשליך בתוכה את אברהם, ובזה יאמינו בך לעולם, ולא תפסיד אמונתך, וישמח המלך על העצה הזאת היעוצה שמחה גדולה מאד, ויצו לכל העם לאמר; כל איש ואשה נער וזקן אשר בכל מדינות המלך יביאו עצים אל הבית הזה הגדול אשר בנה עד מלאות אותו, ויעשו כן כל העם, וימהרו להביא את העצים אל הבית ההוא כי נתן להם זמן עד ארבעים יום, ובכל הזמן הזה, אברהם עודנו עומד בבית הסוהר.

♦ כִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִי ה' יִחַיֶּה הָאָדָם: ♦

ויצו המלך לעשות כבשן גדול בתוך הבית אשר בנה, וידליקו את העצים בתוכו, והנה עלה השלהבת עד לשמים, עד שכל העם פחדו מרוב האש, ושלח אל שר בית הסוהר לאמר לו; תביא לי את אויבי אברהם, והשליכוהו לתוך זה הכבשן של אש, ויבוא שר בית הסוהר לפני המלך להשתחוות לפניו, ויאמר לו; איך תבקש ממני אדם שזה לו עכשיו שנה תמימה שעמד בבית הסוהר, ולא הביא לו שום אדם לא לחם ולא מים ולא שום מאכל בעולם? אמר לו; עם כל זה תלך לבית הסוהר ותצעק אליו, אם ישיבך תביאנו ואשליכנו באש, ואם מת, יותר טוב, ותקברו אותו ולא יזכר שמו עוד, הלך שר בית הסוהר לפתח הבור ויקרא בקול גדול וחזק; אברהם אברהם, אתה חי או מת? ויען אותו; אנכי חי! אמר לו; מי נתן לך אכילה ושתייה עד הנה? אמר לו; האכילני והשקני מי שהוא יכול על כל, הוא אלקי האלהים ואדוני האדונים עושה נפלאות לבדו, והוא גם אלקי נמרוד ואלקי תרח, אלקי כל העולם, הוא זן

ומפרנס לכל, רואה ואינו נראה והוא בשמים ממעל, ונמצא בכל מקום, ומשגיח בכל הפרטים.

♦ אש האמונה מתפשטת ♦

ויהי כשמוע שר בית הסוהר את דבריו ויאמן גם הוא באלקי אברהם ויאמר אלוקיך אברהם הוא האלקים ואני אעיד על זה, וגם אתה עבדו ונביאו באמת, ונמרוד הוא שקרן! ויהי באומרו כך ויגידו למלך לאמור; הנה שר בית הסוהר מעיד על אלקי אברהם שהוא אמת, ואברהם עבדו אמת, ויתמה המלך מאוד, וישלח אחריו לאמר לו; מה? שר בית הסוהר, כפרת ביי? ואמרת שאלקי אברהם אמת, גם אברהם אמת? ענה השר ואמר; כן הוא האמת, ואתה המלך נמרוד, כופר באמת! כראות המלך את דברי שר בית הסוהר, נתעצב אל לבו מאד, וימלא חמה, ויצו לפגוע באיש הזה להמיתו, ויצעק שר בית הסוהר בפגוע בו ויאמר; ה' הוא האלקים הוא אלקי כל העולם ואלקי נמרוד הכופר. והנה ה' עשה נס, שהסייף לא היה חותך בצווארו, ויותר שהיה מכה בסיף היה נשבר הסייף.

♦ כִּי תֵלֵךְ בְּמוֹ אִישׁ לֹא תִכּוֹה וְלֹחֶכֶה לֹא תִבְעֵר בְּךָ ♦

תמה המלך ויצו להביא את אברהם ולהשליכו בתוך כבשן האש הלך אחד מן השרים והביאו לפניו, אמר לו המלך; תשליכהו לתוך האש הגדול! ויקם להשליכו, ותצא אש מן הכבשן ותשרוף אותו, ויקם שר אחר מלפני נמרוד להשליך אותו באש וגם כן נשרף, וכל מי שהיה לוקח אותו להשליכו באש היתה שורפת אותו, עד שמתו רבים אין חקר ואין מספר, וַיְבֹא גַם הַשָּׁטָן בְּתוֹכָם כַּדְמוּת אִישׁ וישתחו לפני המלך, ויאמר לו המלך מה תרצה ומה תשאל, אמר לו; איעצך עצה איך להשליך את אברהם לאש, תעשה תחבולה כזאת, הבה לי עצים הרבה, ומסמרות וחבלים ואני אעשה לך טראבוק"ו שמתוך תנועתו תשליכהו בתוך כבשן האש מרחוק, ולא ישרוף האש לאיש ההוא המשליכו.

♦ הַטְּרַאבּוּק"ו ♦

וישמח המלך מאוד על העצה הזו ויצו לעשות כן ויעשו הטראבוק"ו ואחר אשר השלימו לעשות, ניסו אותו בפני המלך שלשה פעמים, עד שמרחוק השליכו בו אבנים לתוך האש, והוא הנקרא טראבוק"ו, ויקחו את אברהם וקשרו זרועות ידיו ורגליו בקשר חזק, וישימו אותו בתוך

הטראבוק"ו להשליכו, וכראות אברהם אינו ע"ה איך קשרו אותו, נשא עיניו לשמים ואמר; ה' אלקי, אתה רואה את אשר הוא עושה בי הרשע הזה! גם מלאכי מעלה אמרו לפני הקב"ה; רבש"ע מלא כל הארץ כבודך, הלא ראית מה עשה המלך נמרוד בעבדך ונביאך אברהם?! אמר הקב"ה; איך לא אדע ואנכי יודע כל הנסתרות, אבל אני אראה לכם נקמה בנמרוד הכופר ואציל את אברהם עבדי.

♦ יַגְעַר ה' בְּךָ הַשָּׁטָן ♦

השטן בא אצל אברהם בדמות אדם ואמר לו; אברהם, אם תרצה להנצל מאש נמרוד, השתחוה אליו והאמן בו, ויהי כשמוע אברהם את דבריו ויאמר לו; יגער ה' בך השטן! פָּחֹת! נְבֹזָה! אַרוּר! כּוֹפֵר! ויצא מלפניו. ותבא אמו של אברהם לנשק לבנה קודם שישליכו אותו לכבשן האש, ותאמר לו; בני, תשתחוה לנמרוד, ותכנס תחת אמונתו ותנצל מכבשן האש! ויאמר לה אברהם; אמי תלכי מעלי! ודחה אותה מעליו ואמר לה; אמי! אש נמרוד תכבה אותו המים, אבל אש אלקי לעד לעולם אינו מכובה, ומים לא יוכלו לכבותו, וכששמעה דבריו, דברים מצודקים, אמרה לו; האלקים אשר אתה עובד, הוא יצילך מאש נמרוד.

♦ הֵן אֲרַאֲלֶם צַעֲקוֹ חֲצָה מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם מֵר יִבְפִּיּוֹן ♦

ויהי אחרי כן וישימו אותו בכף הטראבוק"ו להשליך אותו בתוך הכבשן, ומלאכי השרת בקשו רחמים מלפני הקב"ה, לרדת להצילו מאש נמרוד, ויבא אליו גבריאל ויאמר לו; מה אתה אומר אברהם, האם אצילך מזה האש? אמר לו; האלקים אשר אני בוטח בו, אלקי השמים והארץ, הוא יצילני! אבל גבריאל השתוקק מאוד להצילו, ועלה לשמים, ואמר⁵ גבריאל לפני הקדוש ברוך הוא; רבונו של עולם ארד ואצנן ואציל את הצדיק מכבשן האש, אמר לו הקדוש ברוך הוא; אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו, נאה ליחיד להציל את היחיד, ואכן פנה ה' בעצמו אל אברהם ברחמים, ואמר לאש תהי קרה ושלגה על עבדי אברהם.

[ולפי שהקדוש ברוך הוא אינו מקפח שכר כל בריה אמר לגבריאל; תזכה ותציל שלשה מבני בניו, ואכן בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע את חנניה מישאל ועזריה לתוך כבשן האש, עמד יורקמו שר הברד לפני הקדוש ברוך הוא ואמר לפניו; רבונו של עולם ארד ואצנן את הכבשן ואציל לצדיקים הללו מכבשן האש, אמר לו גבריאל אין גבורתו של הקדוש ברוך הוא בכך שאתה שר ברד והכל יודעין שהמים מכבין את האש אלא אני שר של אש ארד ואקרר מבפנים ואקדיח מבחוץ ואעשה נס בתוך נס, אמר

5. פסחים קי"ח

לו הקדוש ברוך הוא רז, באותה שעה פתח גבריאֵל ואמר ואמת ה' לעולם].

♦ הַתְּמִלִי חָמָא וְצִלָּם אֲנָפוּהִי אֶשְׁתַּנִּי ♦

האש נכבה בלא מים, והעצים הציצו ציץ, וכלם הוציאו פירות, כל עץ נתן פריו, ונהפך הכבשן כמו גינת ביתן המלך, והמלאכים יושבים עם אברהם בתוכו, ויפן המלך וירא את הגן ואת המלאכים יושבים עם אברהם בתוך הגן, התקצף מאוד ופניו זעפו, ובכעסו פנה ואמר לאברהם; כישוף גדול אתה יודע לעשות, שהאש אינה שולטת בך, ולא עוד, אלא שאתה מראה לעם שאתה בתוך גינת ביתן! ויענו כל שרי נמרוד יחדיו למלך; לא אדונינו, אין זה כשוף כי אם יכולת אלוך גדול אלקי אברהם, ואין אלוך אחר מבלעדו, ואנחנו מעידים על זה, וגם שאברהם עבדו באמת, ויאמינו בשעה ההיא כל שרי נמרוד וכל עמו בה' אלקי אברהם ויאמרו ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד.

♦ הָרֵן אַחִיו שֶׁל אַבְרָהָם ♦

לאברהם אבינו היה אח ושמו הרן, שהיה פוסח על שני הסעיפים ואמר בלבו, אם אברם נוצח, אני משלו, ואם נמרוד נוצח, אני משלו. וכשניצל אברם החליט הרן למסור את נפשו, כי סמך שיהיה לו נס וינצל כמו אברהם, אך זה הוא לא ידע שבשמים מקפידים על כך⁶ ומי שמוסר נפשו על דעת שיעשו לו נס אין מצילים אותו,⁷ והנה היו באותו מעמד כמה מהאומות שטענו, שאברהם ניצל על ידי שהרן אחיו עשה כל מיני כישופים וקסמים שהוא בקי בהם, והוא לחש על האש, שלא ישרוף את אחיו,⁸ ובכן כאשר באו ושאלו את הרן; משל מי אתה? אמר להם הרן; משל אברם! השליכוהו לכבשן האש ונשרף, ועל ידי זה האמינו כולם שאברהם ניצל בנס על ידי הקב"ה.

♦ אִין הַקַּב"ה מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה ♦

הרן,⁹ אמנם לא כיוון לגמרי לשם שמים כי מסר נפשו רק על מנת שיעשו לו נס, אבל אחרי הכל הרי נשרף על

6. רש"י ויקרא כ"ב ל"ב

7. תרגום יונתן י"א כ"ח

8. רש"י י"א כ"ח

9. ליקוטי יהודה מהשפת אמת ומהאמרי אמת

10. ספר הישר

11. רבה ל"ט ז'

12. משמרת אלעזר לרבי שאול בראך

קידוש השם, עבור השם יתברך, לכך זכה לוט בנו, להיות עם אברהם אבינו ע"ה, ועל ידי שנחמרו מעיו בכבשן האש, יצא ממנו דוד המלך שאמר; וְתוֹרְתָךְ בְּתוֹךְ מַעְיָי, וכמו כן זכה לצאת ממנו משיח צדקנו, אמנם כיון שלא היתה כוונתו בשלימות לשם שמים שהיה מסתפק ואומר; אם אברהם ינצח, אני שייך לאברהם וכו' לכך זכה רק למחצה, שהזכרים התרחקו מכלל ישראל, והנקבות התקרבו כמו שאמרו; עמוני אסור בקהל, ולא עמונית. מואבי אסור בקהל, ולא מואבית. [ועל דרך צחות אמר הפני מנחם ז"ל שכיון שהרן רק דימה עצמו בדמיון בעלמא לאברהם אבינו, נאך געמאכט, לכן, לוט שייצא ממנו, היה קלסתר פניו דומה בדמיון בעלמא לאברהם אבינו, נאך געמאכט].

♦ לָךְ לָךְ מֵאַרְצֶךָ וּמְמוֹלְדֶתְךָ ♦

בימים ההם¹⁰ נראה ה' אל אברם בחרן ויאמר אליו; לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, ושם בארץ ההיא אברכך, ושם אעשך לגוי גדול, ואגדלה שמך, ונברכו בך כל משפחות האדמה עתה קום צא לך מן המקום הזה ואתה ואתך וכל אשר לך וגם כל ילידי ביתך וכל הנפש אשר עשית בחרן הוצא אתך מזה וקום לך לך ארצה כנען.¹¹ והיה אברהם אבינו מפחד ואומר; הרי יש לי אבא זקן, ואם אצא ואלך לארץ אחרת, יהיו מחללין בי שם שמים ואומרים; הניח אביו והלך לו לעת זקנתו, אמר לו הקדוש ברוך הוא, לך אני פוטרך מכיבוד אב ואם, ואין אני פוטר לאחר מכיבוד אב ואם, וגם בתורה הקדושה, ייכתב מיתת אביך לפני יציאתך, תחלה כתוב; וימת תרח בחרן ואח"כ ויאמר ה' אל אברם לך לך.

וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי יְדֹד וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאַבְרָם בֶּן חָמֵשׁ שָׁנָיִם וְשִׁבְעִים שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מִחָרָן, וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שְׂרֵי אֶשְׁתּוֹ, וְאֶת לוֹט בֶּן אַחִיו וְאֶת כָּל רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ,¹² וְלֹא לָקַח רְכוּשׁ אַחֵר, רַק מֵה שֶׁרָכַשׁ בְּעַצְמוֹ, כִּי אָבִיו תָּרַח הָיָה מוֹכֵר צַלְמִים, וְכָל עַסְקוֹ מִשָּׂאוֹ וּמִתְנֹנּוֹ, הָיָה בְּעַבּוּדָה זָרָה, וּבַעַת שֶׁנִּפְרַד אַבְרָהָם וְהָלַךְ לְדַרְכּוֹ, לֹא רָצָה לִיהֲנוֹת פְּרוּטָה מִנְכָּסֵי אָבִיו, שֶׁהָיָה הֵם אֲסוּרִים מִן הַדִּין, וְגַם אִם יִמְכְּרוּ וַיִּקַּח אַחֵר תַּחְתֵּיהֶם, יִהְיֶה הַכֹּל אֲסוּר שְׁזֵה נִקְרָא חֲלִיפֵי ע"ז, לְכֵן אִמְרָה הַתּוֹרָה שֶׁאֲבָרָם לָקַח רַק מֵה שֶׁרָכַשׁ, כִּי רְכוּשׁ אָבִיו הָיָה אֲסוּר בְּהִנָּאָה, וְגַם לֹא יַעֲזוֹר לְבַטֵּל הַע"ז ע"י מְכִירָה, כִּיּוֹן שְׁזֵה הָיָה עַסְקוֹ, בְּמִכִּירַת ע"ז.

אברהם לקח עמו גם את הנפש אשר עשו בחרן שהרי אברהם היה מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים ויציאו

לְלֶקֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֵאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן. וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שָׂכָם עַד אֵלּוֹן מוֹרָה וַהֲכַנְעֲנִי אֶז בְּאֶרֶץ.

וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם, וַיֹּאמֶר לְזַרְעֶךָ אֲתָן אֶת הָאֶרֶץ הַזֹּאת, ה' ¹³בִּשְׁרֵי בִשְׁתֵּי בִשְׁוֹרֹת גְּדוּלוֹת, שִׁיְהִי לּו זֶרַע, וּשְׂיִתֵּן לָהֶם אֶת הָאֶרֶץ, אֲבֵל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בָּאָה כִּאֵן לְהוֹדִיעַ חִיבְתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינּוּ, כִּמְהָ הִיָּה אוֹהֵב אֶת ה', כִּי עֵצֶם הַדְּבַר שֶׁה' נִגְלָה אֵלָיו, הִיתָה אֲצִלוֹ שְׂמִחָה הַכִּי גְדוּלָה, הַרְבֵּה יוֹתֵר מִשְׂמִיעֵת הַבְּשׂוּרָה, שֶׁבִּשְׁבִיל כֵּךְ לֹא הַחֲשִׁיב בִּשְׂוֹרֹת ב' הַמַּעֲלוֹת טוֹבוֹת לְכֻלּוֹם, בִּיחֹס וּבַעֲרֵךְ שְׂמִחָתוֹ הַגְּדוּלָה בְּגִילּוֹי שְׂכִינָתוֹ יִתְבָּרַךְ אֵלָיו, כְּכַתּוּב וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֵלָיו, שֶׁהוּא בָּנָה אֶת הַמִּזְבֵּחַ לֹא בִּשְׁבִיל הַבְּשׂוּרָה אֲלֵא בִּשְׁבִיל שְׂמִחָתוֹ שֶׁה' נִרְאָה אֵלָיו, וְזֶה סִימָן וְאוֹת לְזַרְעוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁישְׁנָם כִּמְהָ וְכִמְהָ צְדִיקִים אֲשֶׁר הִרְחִיקוּ וּמֵאֲסוּ בְּכָל הַתַּעֲנוּגִים וְאִפִּילוֹ וְיִתְרוֹ עַל יִלְדִים, הַכֵּל בַּעֲבוּר חֶשֶׁק הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, כִּמּוֹ שִׁסְפְּרוּ עַל בֵּן עֶזְרָא, כְּשֶׁנִּשְׁאַל; מִדּוּעַ לֹא מִתְחַתֵּן וְיִהְיוּ לוֹ יִלְדִים ? אֲמַר; מָה אַעֲשֶׂה וּנְפִשִׁי חֲשָׁקָה בַּתּוֹרָה !

♦ וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיִם לְגֹר שָׁם ♦

וַיְהִי בִּשְׁנָה הַהִיא, וַיְהִי רָעַב כִּבְד בְּכָל אֶרֶץ כְּנָעַן, וְלֹא יִכְלוּ יוֹשְׁבֵי הָאֶרֶץ לְשַׁבֵּת בֵּה מִפְּנֵי הָרָעַב, כִּי כִבְד מְאֹד, וְהִנֵּה אַבְרָהָם הִגִּיעַ לְאֶרֶץ בְּצִיּוּי ה', וְרָצָה לְהַמְשִׁיךְ וּלְגֹר בֵּה עַל אֶף הָרָעַב, כִּי הָרִי הִגִּיעַ לְכֹאֵן בְּצִיּוּי ה', ¹⁴וְאֲמַרְוּ יוֹשְׁבֵי מְקוֹם הַהוּא מִחַמַּת שְׂזָה הַמִּין בֹּא אֲצִלֵּינוּ אִירַע לָנוּ מִקְרָה זֶה, בְּגִלְל אַבְרָם שְׂאִינוּ מֵאֲמִין וְכּוֹפֵר בְּאִלִּילִים, לִכֵּן קָרָה לָנוּ הַדְּבַר הַזֶּה וְנַעֲשֶׂה רָעַב, וְהִיוּ מִקְלָלִים וּמִגְנִים וּמִבְזִים אוֹתוֹ וְדָנוּ אוֹתוֹ לְמִיתָה, וְכֹאֲשֶׁר רָאָה אַבְרָהָם שְׂמִתְחִיל לְהַתְּפַשֵּׁת הַדְּעָה הַזֹּאת, בֵּין אֲנָשִׁי כְּנָעַן, הֵלֶךְ לְמִצְרַיִם כְּדִי לְהַשְׁקִיט הַדְּבַר לְבַל יִתְפַּשֵּׁת בִּינֵיהֶם, וְיִהְיֶה בְּסַכְנָה, וְלוֹלִי זֹאת לֹא הִיָּה הוֹלֵךְ לְמִצְרַיִם, שֶׁלֹּא אֲמַר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי אִם לֶךְ אֶל אֶרֶץ כְּנָעַן וְזֶה הִיָּה מַעֲשֶׂה נִיסִיוֹנוֹת שְׂנַתְּנָסָה.

♦ הִירִידָה לְמִצְרַיִם ♦

וַיִּקָּם אַבְרָם הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וַיִּלְכוּ וַיִּרְדּוּ מִצְרַיִם מִפְּנֵי הָרָעַב, וַיְהִיו בְּנַחַל מִצְרַיִם וַיִּשְׁבוּ עַל הַנַּחַל יָמִים לְנוֹחַ מִפְּנֵי הַדְּרוֹךְ, וַיִּתְהַלְכוּ אַבְרָם וּשְׂרֵי אֲשֶׁתוֹ עַד שֶׁפֶת נַחַל מִצְרַיִם, וְכֹאֲשֶׁר הִבִּיט אַבְרָם אֶל הַמַּיִם, וַיִּרְא אֶת שְׂרֵי אֲשֶׁתוֹ כִּי יָפָה הִיא מְאֹד, וְעַד עַכְשָׁיו, מַעֲוֹלָם לֹא הִסְתַּכַּל עַל אֲשֶׁתוֹ שֶׁהִיָּתָה ¹⁵אֶחַת מֵאַרְבַּע נְשִׁים יְפִיפּוֹת בְּעוֹלָם, וְעַכְשָׁיו שְׂרָאָה אוֹתָהּ עַל

יְדֵי מַעֲשֶׂה זֶה, אֲמַר אַבְרָם אֶל שְׂרֵי, אַחֲרַי אֲשֶׁר בְּרֹאךְ הָאֱלֹקִים בְּמִרְאָה הַטּוֹב הַזֶּה, יִרְא וּמִפְּחַד אֲנִי מִהַמִּצְרַיִם פֶּן יִהְרַגּוּנִי, וּלְקַחוּ אוֹתָךְ, כִּי אֵין יִרְאָת אֱלֹקִים בְּמִקּוֹם הַזֶּה, אֲךָ זֶה הָעֵצָה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂי עִמִּי בְּחֶסֶד, אֲמַרִי נָא בְּשִׁבְלִי, שְׂאֵת אַחֲוֹתִי, לְכָל אֲשֶׁר יִשְׂאָלוּ אוֹתָךְ עָלַי, לִמְעַן יִיטֵב לִי וְנַחֲיָה וְלֹא נְמוֹת, וַיֵּצֵא אַבְרָם גַּם לְכָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בָּאוּ אִתּוֹ מִצְרַיִם מִפְּנֵי הָרָעַב וְגַם אֶל לוֹט בֶּן אַחִיו צוּה לְאֲמֹר, כִּי יִשְׂאָלוּ אֶתְכֶם הַמִּצְרַיִים אֶל שְׂרֵי וְאֲמַרְתֶּם אַחֲוֹת אַבְרָם הִיא, וּבְכָל זֹאת לֹא בִטַח אַבְרָם בְּהֶם בְּדַבְרֵים הָאֵלֶּה אֲךָ לִקַּח אֶת שְׂרֵי, וַיִּתְּנָה בְּתִיבָה וַיִּסְתִּירָנָה.

♦ וַיְהִי כְּבוֹא אַבְרָם מִצְרַיִם ♦

כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְמִצְרַיִם, עֲצְרוּ אוֹתוֹ בְּמַכְס, וּשְׂאָלוּ אוֹתוֹ מָה יִשׁ לוֹ בְּתוֹךְ הַתִּיבָה, אֲמַר לָהֶם אַבְרָהָם ¹⁶מָה אַתֶּם רּוֹצִים ? אֲמַרְוּ לוֹ הַמִּצְרַיִם, כְּנִרְאָה שִׁישׁ לְךָ כָּלִים בְּתִיבָה, אֲמַר אַבְרָהָם אֲנִי נוֹתֵן אֶת הַמַּכְס הַמְּגִיעַ מִכָּלִים, אֲמַרְוּ לוֹ הַמִּצְרַיִם, וְאוֹלִי אַתָּה נוֹשֵׂא מִשִׁי מוֹבַחַר, אֲמַר אֲתָן מַכְס מִמִּשִׁי מוֹבַחַר, אֲמַרְוּ לוֹ וְאוֹלִי מִרְגְּלִיּוֹת אַתָּה נוֹשֵׂא, אֲמַר אֲתָן מַכְס שֶׁל מִרְגְּלִיּוֹת, עַד שְׂאֲמַרְוּ לוֹ הַמִּצְרַיִם אִי אֲפֻשֶׁר לְךָ לְהַפְטֵר מִמֶּנּוּ, אֲלֵא תִפְתַּח אֶת הַתִּיבָה וְתִרְאָה לָנוּ מָה שֶׁבְּתוֹכָהּ, כִּיּוֹן שֶׁפִּתַּחְתָּ אֶת הַתִּיבָה, הַתְּפִלָּאוּ מְאֹד, כִּי אֶרֶץ מִצְרַיִם הֵם אֲנָשִׁים שְׂחוּרִים וְכַעֲוִירִים וְלֹא רָאוּ כִּזֹּאת אֲשֶׁה יָפָה, וְהַתְּפַרְסֵם הַדְּבַר בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם מִזֵּיו אוֹרָה שֶׁל שְׂרָה, וְכּוֹלָם אֲמַרְוּ רָאוּיָה זֶה לְמַלְךְ.

וַיִּרְאוּ אוֹתָהּ שְׂרֵי פְרַעָה, וְהִיוּ רְבִים עָלֶיהָ, אַחַד אוֹמֵר אֲנִי אֲשַׁלֵּם מֵאָה דִּינָרִין כְּדִי לְהַכְנִיס אוֹתָהּ לְפְרַעָה וְאַחַד אוֹמֵר אֲנִי אֲתָן מֵאֲתִים וְאֲכַנִּיס אוֹתָהּ, עַד שֶׁהוֹבֵאָה לְבֵית פְּרַעָה.

♦ אַבְרָהָם וְשְׂרָה זוֹעֲקִים לָה' ♦

שְׂרָה אֲמַנּוּ הִגִּיעָה לְבֵית פְּרַעָה בְּלֵיל פֶּסַח, לֵילָה שֶׁל הַרְבֵּה נִיסִים, וְכִיּוֹן שֶׁתְּפַסּוּ אֶת שְׂרָה, הִיָּה אַבְרָהָם בּוֹכָה וּמִתְּפַלֵּל לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹמֵר; רַב־שׁ"ע, זֶה הוּא בְּטַחֲוֹנִי שֶׁבְּטַחֲתִי בְךָ, וְעַכְשָׁיו עֲשֶׂה לִמְעַן רַחֲמֶיךָ וְחֶסֶדְךָ, וְאֵל תְּבַיִשְׁנִי מִסַּבְרִי, עֲשֶׂה לִמְעַן שְׂמֶךָ, וְגַם שְׂרָה אֲמַנּוּ שְׂרָאָתָה שֶׁהִיא נִתּוֹנָה בְּצַרָה גְּדוּלָה, תְּפַסֶּה אֶת אוֹמְנוֹת אֲבוֹתֵינוּ, ¹⁷וְכָל אוֹתוֹ הַלֵּילָה הִיָּתָה שְׂרָה שְׂטוּחָה עַל פְּנֵיהָ, וְצוּוּחַת וְאוֹמֵרָת; רַב־שׁ"ע אֲנִי לֹא הִיָּתִי יוֹדַעַת כְּלוֹם, אֲלֵא כִיּוֹן שְׂאֲמַר לִי בְעָלִי שְׂאֲמַרְתָּ לוֹ, לֶךְ לְךָ, הָאֲמַנְתִּי לְדַבְרֶיךָ, וְעַכְשָׁיו נִשְׂאֲרָתִי יְחִידָה מֵאֲבִי וּמֵאֲמִי וּמִבְעָלִי, וְכַעַת יָבֵא רִשְׁעִי זֶה וַיִּתְעוֹלֵל בִּי ? עֲשֶׂה לִמְעַן שְׂמֶךָ הַגְּדוֹל וּלְמַעַן בְּטַחֲוֹנִי בְּדַבְרֶיךָ. וְעוֹד אֲמַרָה; רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, אַבְרָהָם

13. אור החיים

14. נועם אלימלך בתחילת אגרת הקודש

15. מגילה ט"ו

16. רבה מ' ה', זהר עמוד רנ"ה

17. רבה מ"א ב', מדרש תנחומא ה'

ויהי ישמעאל רובה קשת וישב במדבר ימים רבים. וילכו אחרי כן הוא ואמו ארצה מצרים וישבו שם; ותקח הגר לבנה אשה ממצרים ושמה מריבה. ותהר אשת ישמעאל ותלד לו ארבעה בנים ובת אחת. ויסע ישמעאל אחרי כן הוא ואמו ואשתו ובניו וכל אשר לו וילכו וישבו המדברה. ויעשו להם אוהלים במדברות אשר ישבו בהם ויהיו נוסעים וחונים תמיד מדי חודש ומדי שנה. ויתן אלהים לישמעאל צאן ובקר ואוהלים בעבור אברהם אביו ויפרוץ האיש מאד מאד במקנה. וישב ישמעאל במדברות באוהלים נוסע וחונה ימים רבים ופני אברהם אביו לא ראה.

ויהי ¹⁹מימים ויאמר אברהם אל שרה אשתו: "אלך לי ואראה את ישמעאל בני, כי התאויתי אליו לראותו, כי לא ראיתיו זה ימים." וירכב אברהם על גמל אחד מגמליו וילך המדברה לבקש את ישמעאל בנו כי שמע, כי הוא יושב באוהל במדבר עם כל אשר לו.

וילך אברהם המדברה ויגיע אל אוהל ישמעאל בחצות היום. וישאל על ישמעאל וימצא את אשת ישמעאל יושבת באוהל עם בניה וישמעאל אישה ואמו אין עמהם. וישאל אברהם את אשת ישמעאל לאמור: "אנה פנה ישמעאל?" ותאמר: "הלך השדה לצוד ציד."

ואברהם עודנו רוכב על הגמל ולא ירד מעליו ארצה כאשר נשבע לשרה אשתו אשר לא ירד מעל הגמל ארצה. ויאמר אברהם אל אשת ישמעאל: "בתי, תני לי מעט מים ואשתה, כי יגע ועייף אנוכי מהדרך." ותען אשת ישמעאל ותאמר לאברהם: "אין לנו לא מים ולא לחם." ותשב באהלה ולא הביטה אל אברהם ולא שאלה אותו, מי הוא. ותהי אך מכה את בניה באוהל ותקללם, ותקלל גם את ישמעאל בעלה ותחרפהו.

וישמע אברהם את כל דברי אשת ישמעאל אל בניה ויחר לו מאד וירע בעיניו. ויקרא אברהם אל האשה לצאת אליו מאהלה, ותצא האשה ותעמוד נגד אברהם, ואברהם עודנו רוכב על הגמל. ויאמר אברהם אל אשת ישמעאל: "בבוא ישמעאל אישך הנה, ודיברת אליו כדברים האלה: בא הנה איש זקן מאד מאריך פלשתים לבקש אותך, וכזה וכזה מראהו ותארו, ולא שאלתיו מי הוא. וירא כי אינך פה וידבר אלי ויאמר: בבוא ישמעאל אישך ואמרת אליו: כה אמר האיש ההוא: בבואך הסר את יתד האוהל הזה אשר נתת פה ושמת תחתיה יתד אחרת, ויכל אברהם לצוות את האשה ויפן וילך על הגמל וישב לדרכו.

ויהי אחרי כן, ויבוא ישמעאל מצידו הוא ואמו וישב אל אהלו. ותדבר אליו אשתו כדברים האלה: "בא הנה איש זקן מאד מאריך פלשתים לבקש אותך, וכזה וכזה מראהו, ולא

יצא בהבטחה, [שהבטיחו ה' וַאֲבָרְכָךָ וְאֶגְדָּלְךָ שְׂמֹךְ] ואני יצאתי באמונה, [שהרי לשרה לא הבטיח אלא האמינה ובטחה בנבואתו], ואברהם מבחוץ, ואני בתוך בית הסוהר? שאם אברהם היה גם כן בתוך הצרה, היתה שרה בוטחת ומאמינה על הבטחת ה' לאברהם, שיציל אותה על ידי הבטחתו. אמר לה הקב"ה; לא בשביל הבטחה אני עושה, אלא תפילה אני שומע, וגדול שכר המאמין משכר המובטח, ויתקדש שם שמים על ידך, ולכן כל מה שאני עושה בשבילך אני עושה, והכל אומרים על דבר שרי, ואכן הגיע המלאך, ורצועה בידו, ואמר לשרה, אם את אומרת לי להכותו, אני מכה, ואם את אומרת לי להפסיק אני מפסיק, וכך היה, המלאך היה מתייעץ עם שרה על כל מכה ומכה, אם אומרת שרי שילקה היה מכהו, ואם אומרת שימתין לו קימעה היה עושה.

וייבהל ¹⁸ויחרד המלך מזה. וגם כל עבדי פרעה וכל ביתו הכה המלאך בלילה ההוא מכה רבה, על דבר שרי ותהי צעקה גדולה בכל אנשי בית פרעה בלילה ההוא. וירא פרעה את כל הרעה הבאה עליו ויאמר: "אך הנה על האשה הזאת בא אלי הדבר הזה!" ויתרחק ממנה וידבר על לבה דברים טובים. ויאמר המלך אל שרי: "הגידי נא לי אודות האיש אשר באת עמו הנה."

ותאמר שרי: "האיש ההוא הוא בעלי, ומה שאמרת אליך: שהוא אחי, כי פחדתי ויראתי פן תמיתוהו ברעתכם." ויחדל המלך ועזב את שרי לנפשה, אז חדלו ממנו ומביתו מכות מלאך ה'; הבין פרעה כי בעבור שרי הוכה ויתמה המלך מאד מזה.

ויהי בבוקר ויקרא המלך לאברם ואמר: "מה זאת עשית לי ולמה אמרת אחותי היא? - ולכן לקחתי אותה לי לאשה, ותביא עלי ועל ביתי מכה רבה מאד. עתה הנה אשתך קח, ולך לך מארצנו פן נמות כולנו בעבורה"

ויקח פרעה עוד צאן ובקר ועבדים ושפחות וכסף וזהב ויתן לאברם והשיב לו את שרי אשתו. ויקח המלך גם נערה אחת אשר לו, אשר ילדה לו פילגשו ויתנה אל שרי לשפחה. ויאמר המלך אל בתו: "טוב לך בתי אשר תהיי לשפחה בבית האשה הזאת מהיותך גבירה בביתי, אחרי אשר ראינו את הרעה הבאה עלינו בעבור האשה הזאת."

ויקם אברם ויעל ממצרים הוא וכל אשר לו ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו ואת כל אשר לו.

שאלתיו מי הוא. וירא כי אינך פה ויאמר אלי לאמור: בבוא אישך הנה ואמרת אליו: כה אמר האיש הזקן: הסר את יתד האוהל אשר נתת פה ושמת תחתיה יתד אחרת.

וישמע ישמעאל את דברי אשתו, הבין וידע כי הוא אביו ואשר לא כיבדה אותו אשתו. ויבן ישמעאל את דברי אביו אשר דיבר אל אשתו, וישמע ישמעאל בקול אביו ויגרש ישמעאל את האשה ההיא ותלך לה. וילך ישמעאל אחרי כן ארצה כנען ויקח אשה אחרת ויביאה אל אהלו במקום אשר היה שם.

ויהי מקץ שלוש שנים ויאמר אברהם: "אלך לי עוד ואראה את ישמעאל בני ואבואה, כי לא ראיתו זה ימים רבים." וירכב על גמלו וילך המדברה ויגיע אל אוהל ישמעאל בחצי היום. וישאל על ישמעאל, ותצא אשתו מן האוהל ותאמר: "איננו פה, אדוני, כי הלך השדה לצוד ציד ולרעות את הגמלים." ותאמר האשה אל אברהם: "סורה, אדוני, אל האוהל ואכלת פת לחם, כי עיפה נפשך מן הדרך."

ויאמר אליה אברהם: "לא אשב, כי ממחר אנוכי ללכת לדרכי; אך תני נא לי מעט מים ושתיתי כי צמאתי." ותמהר האשה ותרץ ותבוא האוהלה ותוצא מים ולחם אל אברהם ותתן לפניו ותפצר בו מאד לאכול, ויאכל וישת וייטב לבו ויברך את ישמעאל בנו.

ויכל לאכול ויברך את ה', עמד אברהם והיה מתפלל לפני הקב"ה על בנו, ונתמלא ביתו של ישמעאל מכל טוב ממין הברכות, ויאמר אברהם אל אשת ישמעאל: "בבוא ישמעאל ואמרת אליו כדברים האלה: בא הנה איש זקן מארץ פלשתים, וכזה וכזה מראהו, ויאמר אלי: בבוא ישמעאל הנה ואמרת אליו: כה אמר האיש הזקן: היתד ששמת פה באוהל טובה מאד; אל תסירנה מן האוהל." ויכל אברהם לצוות את האשה וירכב וילך לו לדרכו ארץ פלשתים.

ויבוא ישמעאל אל אהלו, ותצא אשתו לקראתו בשמחה ובטוב לבב, ותאמר אליו: "בא הנה איש אחד זקן מארץ פלשתים וישאל עליך ואין, ואוציא לו לחם למים ויאכל וישת וייטב לבו וידבר אלי כדברים האלה: בבוא ישמעאל אישך הנה ואמרת אליו: יתד האוהל אשר לך טובה מאה אל תסירנה מן האוהל." וידע ישמעאל, כי הוא אביו וכי כיבדה אותו אשתו, ויברך ישמעאל את ה', וידע ישמעאל שעד עכשו רחמי אביו עליו כרחם אב על בנים.

והנה²⁰ וידוע שישמעאל נדחה ממערכת האבות הקדושים בגלל הנהגתו עם יצחק, למרות זאת ביקש אברהם להחדיר בישמעאל מידה טובה אחת, שתקשר אותו במידת מה לבחינת האבות, לשם כך נסע לישמעאל ודרש בשלומו, אשתו הראשונה של ישמעאל לא החזיקה במידת החסד,

ולכן לא מצא אברהם מקום שתחול הברכה בבית ישמעאל, לכן רמז לישמעאל לחזור בו ולהאחז במידת החסד, ואכן הבין ישמעאל כוונת אביו וגירש את אשתו ונשא אשה שניה בעלת חסד, וכשאברהם ביקרו שוב והבין מהנהגת אשתו, שבבית שוכן ניצוץ של חסד שירש ממנו, בירך את ביתו בשפע גדול.

♦ והוא שכן פאלני ממרא ♦

אברהם אבינו היה מכניס אורחים גדול, והרבה אנשים אכלו ושתו אצלו, גם נמרוד²¹ הגיע פעם בדרכו אצל אברהם אבינו ע"ה, ואכל ושתה חודש ימים, אך כשרצה ללכת דרש ממנו אברהם שישלם לו, אמר נמרוד לאברהם; הלא שמעתי שאתה מאכיל ומשקה בחנם לכולם, ולמה אני גרוע מכולם ? ענהו אברהם; אמת הוא שאני מכניס אורחים, אבל רק לאנשים, ולא לאליל, ואתה אומר שאתה אל, על כן צריך אתה לשלם ! שאל נמרוד כמה אני צריך לשלם ? הוציא אברהם הפנקס שהיה רשום שם כמה הוציא על כל אורחיו במשך כל השנים, ואת החשבון הזה דרש מנמרוד שישלם, והוסיף אברהם והסביר, שבשעה שהאורחים נפטרים ממני, הם מברכים אותי שהאל ישלם לי כפלים ממה שנתתי להם, וכיון שלדברך אתה אל צריך אתה לקיים את מה שהם ברכוני, אמנם אמר אברהם; יכול אתה להיפטר בלא תשלום, אם תחתום לי שאינך אל, נמרוד מצא את עצמו במצוקה, ובלית ברירה נתן לו נמרוד כתב חתום בכתב ידו, שהוא רק בשר ודם ולא אל ! אברהם אבינו קפץ על המציאה, עמד והכריז בכל המדינה שנמרוד בעצמו הודה לו שאינו אל, והכתב מוכיח, ויהי הדבר לחרפה גדולה לנמרוד, אבל לא היה יכול לעשות מאומה לאברהם.

♦ וישמע אברהם כי נשבה אחיו ♦

אך כאשר היה מלחמה בין המלכים, ובין המלכים שנלחמו היה נמרוד ששמו אֶמְרֹכָל שהיה מֶלֶךְ שִׁנְעָר, את לוט בן אחיו של אברהם, והיה בדעתו לסבב עמו בכל המקומות, ולאצו להכחיש את מה שאברהם הכריז, כי הרי קלסתר פניהם של לוט ושל אברהם היה דומה, והיה בדעתו לומר שהנה אברהם בידו והוא כן מודה באלהותו, ולהכריחו שיגיד שהכתב שפרסם בזמנו הוא מזויף, ולכן רצה אברהם להציל את לוט, והלך במסירות נפש להילחם כדי לקדש את שם ה'.

²⁰ ע"פ הרד"ל שם

²¹ לקט אמרי קודש מרבי יהושע מבעלזא ז"ע

♦ וַיִּרְק אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ ♦

אברהם אבינו הכין עצמו למלחמה, להציל את קרובו לוט שנשבה, ואף על פי שנפרד ממנו במריבה, קראו אחיו, כי אברהם היה תמיד מעביר על מדותיו, ועשה זה גם כן בשביל שלא ישמחו אנשי הארץ בריבם,²² ואחר שסידר מערכותיו, הכריז ואמר; מי האיש הירא מחטא שבידו, ישוב לביתו, וכולם שבו, ולא נשאר עמו רק אליעזר, כי כולם הלכו, וזהו שנאמר, וירק, הריקן בדברים אחד אחד, ונשאר אליעזר שעולה בגמטריא שי"ח, והשם יתברך נתן לו לבדו כח וגבורה, ויכס וירדפם, ונצח לכל המלכים, בשעה שהם היו באים מניצוח מלכים אחרים שנתוסף להם כח וגבורה, ונעשה לו נס שהפך לו הקדוש ברוך הוא העפר לחרב והקש לקשת וחצים, והשיב כל השבי והמלקוח.

וברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים אתו, כי מלכי צדק שהוא שם בן נח, שהרג אברהם את בנו מלך עילם, ככתוב; בני שם עילם וגו', ועם כל זה יצא לקראתו והוציא לחם ויין וברכהו לאל עליון. ואמר; בְּרוּךְ אֱבָרְךָ לְאֵל עֲלִיּוֹן קִנְהַ שְׁמַיִם וְאָרֶץ, וּבְרוּךְ אֵל עֲלִיּוֹן אֲשֶׁר מִגֵּן צָרִיךָ בְּיַדְךָ וגו'. ואמרו²³ רבותינו כי בעבור זה שהקדים שם בן נח ברכת אברהם לברכת הקב"ה, איבד שם בן נח את הכהונה שהוא עצמו היה כהן, ולא ניתן הכהונה לזרעו בזכותו, ואז ניתנה לאברהם שהיה גם מזרעו של שם, מחמת זכות עצמו, ולא מזכותו אבות.

♦ נחום איש גם זו ♦

פעם אחת רצו היהודים לשלוח דורון לבית הקיסר כדי למצוא חן בעיניו, שיבטל גזירה רעה שגזר עליהם, אמרו מי ילך להביא את הדורון, שילך נחום איש גם זו שהוא מלומד בניסים, שלחו בידי ארגז מלא באבנים טובות ומרגליות, בדרכו לן באיזו אכסניה, בלילה קמו אותם הבעלי הבית ולקחו את ארגז המלא אבנים טובות ומרגליות, הוריקו אותו ומלאוהו עפר, למחר ראה את הארגז מלא עפר, אמר גם זו לטובה, ובכל זאת הלך לבית הקיסר, ונתן לו את הארגז, פתח הקיסר את הארגז מצאו שהינו מלא עפר, רצה המלך להרוג את נחום, ואת כל היהודים, אמר הקיסר כך צוחקים עלי היהודים ? ! ענה נחום ואמר גם זו לטובה, בא אליה הנביא זכור לטוב נדמה להם כאחד השרים ואמר לקיסר אולי הוא עפר של אברהם אבינו, שאברהם הוא אבי האומה היהודית, כשהיה זורק עפר על האויבים היה נהפך לחרבות וחצים, ובאותו הזמן היה לקיסר מדינה שלא הצליח לכבוש אותה, בדקו מהעפר ואז נהפך על שונאי הקיסר העפר לחרבות ולחיצים, אז הכניס הקיסר את נחום איש גמזו לבית גנזי המלך ומלאו את הארגז באבנים טובות ומרגליות ושלחוהו בכבוד גדול כשחזר נחום איש גמזו חזר לאותו דירה שלן בה בהלוך שאלוהו בעלי האכסניה מה הביא לבית הקיסר ששלחוהו בכבוד גדול שכזה ? ענה נחום איש גמזו; מה שלקחתי מכאן הבאתי לשם, לבית הקיסר ! שמעו האנשים הללו וסתרו את הבית, והביאו לקיסר את עפר הבית בכמויות גדולות, פי כמה וכמה ממה שהביא נחום איש גמזו, ואמרו לקיסר שזה העפר שהביא לך נחום איש גמזו, זהו העפר שלנו, בדקוהו ומצאו שזה לא עושה שום דבר, והרג הקיסר את אותם הבעלי בתים הגנבים.

²² ירמיהו ר"א בן שניב

²³ נדרים ל"ב

עיצוב ועימוד: בהירות
b65271000@gmail.com

ניתן להשיג בטל': 053-314-1925
ובמייל: wa052052@gmail.com

